

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วิชาภาษาไทยจัดเป็นหมวดวิชาทักษะที่สำคัญยิ่งในหลักสูตรมัธยมศึกษา เพราะเหตุว่า นอกจากจะมีความสำคัญในตัวเองแล้ว ภาษาไทยยังเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้เด็กเรียนวิชาอื่น ๆ ได้ดีอีกด้วย¹ แต่ในการสอนภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาที่ไม่มีกฎเกณฑ์ให้เห็นชัดและโดยมากในสังคมมีการสื่อสารโดยอาศัยการเคา นักเรียนได้รับคำสอนที่ตรงข้ามกับสภาวะธรรมชาติของตนและสังคมหลายประการ เช่นครูบอกว่าใช้ภาษาเช่นนั้นผิด ใช้เช่นนั้นจึงจะถูก ทั้งที่ในสังคมนักเรียนพบเห็นอยู่ทั่วไป กฎเกณฑ์ไวยากรณ์ที่ให้นักเรียนท่องจำ ก็ไม่ทำให้นักเรียนสามารถสื่อสารดีขึ้น และไม่ทำให้นักเรียนเข้าใจธรรมชาติของภาษาหรือสภาพของสังคมที่นักเรียนจะต้องใช้ภาษามากขึ้น เพราะกฎเกณฑ์ไวยากรณ์ไทยไปนำเอากฎเกณฑ์ของภาษาบาลีบ้าง ของภาษาอังกฤษบ้างมาใช้ เมื่อนักเรียนขัดตามกับครูโดยมากก็ถูกครูโกรธและดูและโดยมากครูตอบคำถามนักเรียนไม่ได้ ในที่สุดการสอนจึงใช้วิธีไม่ให้นักเรียนถาม² การเรียนการสอนภาษาไทยมีลักษณะดังที่กล่าวนี้ จึงทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่ายและมองไม่เห็นประโยชน์

ในการวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาไทยพบว่า นักเรียนชอบเรียนวิชาวรรณคดีมากที่สุด และชอบเรียนวิชาหลักภาษาไทยน้อยที่สุด งานวิจัยที่สนับสนุนคำกล่าวนี้คือ

¹ ฐะปะนีย์ นาครทรรพ , " แนวการสอนภาษาไทย , " ใน จุลสารภาษาไทย , (พระนคร : หน่วยงานนิเทศน์ กระทรวงศึกษาธิการ , 2505) , หน้า 33.

² ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ , " ความหวังในเรื่องการปรับปรุงการสอนภาษาไทย , " ใน ภาษาไทยวิชาที่ถูกลืม , (พระนคร : หน่วยงานนิเทศน์ กระทรวงศึกษาธิการ , 2518) , หน้า 73.

งานวิจัยเรื่อง " ปัญหาการสอนภาษาไทยในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนมัธยมแบบประสม " ของ มงคลวรรณ ทองสุขโขทัย ¹ ซึ่งพบว่าวิชาในหมวดภาษาไทยที่นักเรียนชอบมากที่สุดคือวิชาวรรณคดีไทย คิดเป็นร้อยละ 84.39 และวิชาที่ไม่ชอบมากที่สุดคือวิชาหลักภาษาไทย คิดเป็นร้อยละ 61.17 จากผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นชัดว่าจะต้องมีองค์ประกอบหลายประการที่ทำให้นักเรียนไม่ชอบเรียนวิชาหลักภาษาไทย

ประกาศรี สุภมรรทัก ² ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง " การสำรวจการสอนวิชาหลักภาษาไทยในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นสายสามัญในจังหวัดพระนคร " ผลการวิจัยพบว่า ครูส่วนมากชอบสอนวิชาวรรณคดีไทยมากกว่าวิชาหลักภาษาไทย การสอนส่วนมากครูใช้วิธีอธิบายแล้วให้นักเรียนจด ส่วนนักเรียนเห็นว่าการเรียนวิชาหลักภาษาไทยนั้นน่าเบื่อหน่าย เพราะครูสอนไม่ดี เนื้อหาวิชาซ้ำ ๆ กันในแต่ละปี คะแนนน้อย และไม่เห็นประโยชน์ในการเรียน

กาญจนา นาคสกุล ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาไทยในการสัมมนาทางวิชาการครั้งที่ 1 คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยไว้ดังนี้

การสอนภาษาไทยเป็นเรื่องที่น่าเบื่อหน่ายก็เพราะว่าเราเขียนหลักสูตรหรือเขียนตำรา

---

¹ มงคลวรรณ ทองสุขโขทัย , " ปัญหาการสอนภาษาไทยในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนมัธยมแบบประสม," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2516) , หน้า 124.

² ประกาศรี สุภมรรทัก , " การสำรวจการสอนวิชาหลักภาษาไทยในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นสายสามัญในจังหวัดพระนคร," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2508) , หน้า 115.

ภาษาไทยโดยไม่ได้คำนึงถึงลักษณะที่แท้จริงของภาษาไทย... ความรู้ทางวิชาภาษาศาสตร์ อาจจะช่วยให้เราเห็นได้ว่าอะไร เป็นสิ่งที่สำคัญในภาษาไทย ถ้าหากเราพูดถึงการออกเสียงภาษาไทย เราก็คงพิจารณาว่าเสียงภาษาไทยนั้นเป็นอย่างไร ระบบเสียงภาษาไทยมีอะไร เสียงสั้นเสียงยาวเป็นสิ่งที่จำเป็น ถ้าออกเสียงสั้นยาวผิด เช่นหนอย เป็น หนอไอ อย่างนี้ทำให้เกิดความหมาย การเน้นเสียงสั้นยาว เสียงวรรณยุกต์ จึงเป็นเรื่องสำคัญ ไม่ใช่การออกเสียงคำว่า กรณี เป็น กระ-ระ-นี้ หรือคำว่าคนาคมน ว่า คะ-มะ-นา-คม ถูกหรือผิด ถ้าไม่ทำให้เกิดความเข้าใจผิดไปเป็นอย่างอื่นแล้วก็ เป็นปัญหาย่อย ลักษณะสำคัญของภาษาไทย คุณลักษณะของเสียง คุณลักษณะของความหมาย คำในภาษาไทยนั้นมีความหมาย มีหน้าที่ตามการลำดับ อันนี้เป็นแกนสำคัญ ถ้าพูดคำว่า " หมกกระเป่า " เป็น " กระเป่าหมก " กลับที่นึกเดียว ความหมายเป็นคนละอย่าง อันนี้เป็นสิ่งที่ควรพิจารณามากกว่า ... เป็นปัญหาที่เห็นว่าควรพิจารณาให้มากและควรเพิ่มลงไปในวิชาภาษาไทย แทนที่เราจะไม่พิจารณาว่าเราควรจะอ่านออกเสียง อ่าน ฟ่านองเสนาะ พุคสุนทรพจน์อย่างไร จะวางท่าอย่างไร หรือจะเขียนอะไรให้ เพราะฝรั่งแค่นั้น¹

วิจิตร ภาณุพงศ์ ไค่อภิปรายให้ความคิดเห็นในหัวข้อเดียวกันว่า

เราควรเห็นใจนักเรียนในแง่ที่ว่าแต่ละคนก็ถือว่าเขาได้เรียนภาษาไทยมาแต่แรกเกิดแล้ว ตั้งแต่อายุห้าเดือนหกเดือนเจ็ดแปดเก้าเดือนก็เริ่มจะเข้าใจถ้อยคำเป็น พอถึงห้าขวบก็พูดได้คล่อง แต่ว่านักภาษาพวกหนึ่งเชื่อว่าแค่กรวยากรณเบสิค หรือหลักภาษาสามรถที่จะใช้ภาษาไทยได้แล้ว แต่ปัญหาอยู่ที่ว่าจำนวนถ้อยคำที่เขาอยู่ในวงจำกัดแคบมาก พอมาถึงการเขียนการอ่าน เขาก็เรียนในชั้นประถม มัธยม พอจบ ม.ศ.ห้าแล้ว เขาก็ถือว่าเขาเป็นคนหนึ่งที่สามารถใช้ภาษาไทยอย่างใช้การได้ ... แต่การศึกษาภาษานั้นแยกออกเป็นสองเรื่องคือ 1. การศึกษาภาษาในแง่ที่ใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการสื่อสาร 2. การศึกษาภาษาในแง่ที่เราต้องการความรู้บริสุทธิ์ คือต้องการความรู้จริงๆ ว่าภาษามีลักษณะอย่างไร ลักษณะภาษาไทยคืออย่างไร การที่เราใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการสื่อสาร ตัวภาษาเองจะต้องเป็นระบบระเบียบอยู่ในตัวจึงจะทำให้เราสื่อสารเข้าใจตรงกันได้ ถ้ามันไม่มีระเบียบในตัวแล้ว คนหนึ่งพูดควยระเบียบอย่างหนึ่ง อีกคนหนึ่งพูดควยระเบียบอีกอย่างหนึ่งก็อาจจะสื่อสารได้ตรงกันเลย คือเราก็ถือว่าใน

¹ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะนิเทศศาสตร์, ภาษาและการสื่อสาร

ตัวภาษามืออะไรอยู่อย่างหนึ่งในตัวของมันจึงทำให้เราใช้สื่อสารได้ตรงกับ สิ่งนั้นเป็นสิ่งที่ นักภาษาศาสตร์พยายามศึกษา ความรู้เรื่องภาษาศาสตร์ไม่ใช่ความรู้อย่างที่เรารู้เรียนในฐานะที่เป็นเครื่องมือสื่อสาร อันนี้เป็นสิ่งที่นักภาษาศาสตร์เขาสนใจ ความรู้ที่นักภาษาศาสตร์ศึกษาไว้นั้น จะเป็นประโยชน์ช่วยให้ใช้ภาษาไทยได้ก็ช่วยในที่สุด แต่เนื่องจากวิชาเนี่ยยัง เรียนในเมืองไทยไม่มากนัก งานคนควาต่าง ๆ ในแขนงนี้จึงมีไม่มาก สักวันหนึ่งเมื่อเรามีความรู้เกี่ยวกับภาษาไทย คือได้วิเคราะห์หมากรุกแล้ว ความรู้อันนี้จะเป็นประโยชน์ให้นักเรียนใช้ภาษาไทยอย่างมีประสิทธิภาพอย่างแน่นอน 1

ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ 2 กล่าวไว้ว่าในต่างประเทศนั้น ผู้ที่ศึกษาเรื่อง ภาษาแบ่งขอบเขตกันและรู้กันว่าพวกไหนคนควาและชำนาญในเรื่องใดกันใด อาทิ

(1) นักมานุษวิทยา คนควาเรื่องชีวิตของชุมชนหนึ่ง แต่มักจะเริ่มคนควาว่า ภาษาของชุมชนนั้น ๆ มีลักษณะอย่างไร เกี่ยวข้องกับชนบทรรมนิยมประเพณีของเขาอย่างไร พวกนี้จะใช้หลักวิชาของนักภาษาศาสตร์ (Linguists)

(2) Phoneticians คนควาเฉพาะเรื่องเสียงในภาษาของมนุษย์ เสียงในธรรมชาติอย่างอื่นไม่สนใจ พวกนี้มักศึกษาวิชาฟิสิกส์จากนักฟิสิกส์

(3) Phonemists คนควาว่าเสียงที่ใช้ในภาษาของมนุษย์ มีเสียงใดที่เกี่ยวกับความหมาย เสียงใดไม่เกี่ยว พวกนี้ใช้หลักวิชาของพวก (2) และเรียนวิชา Semantics (วิชาที่ว่าด้วยความหมาย) ด้วย

(4) นักภาษาศาสตร์ (Linguists) คนควาเรื่อง Structure ของภาษา ใช้หลักวิชาของพวก (2) และพวก (3) พวก (3) กับพวก (4) มักเรียนจากกันและกันอย่างใกล้ชิด พวก (2) ก็มักเรียนหลักวิชาของพวก (3) และพวก (4) ด้วยในปัจจุบันนี้

สี่พวกที่กล่าวมาแล้วข้างบน ใช้วิธีการวิทยาศาสตร์ในการคนควา

1 เรื่องเดียวกัน , หน้า 194.

2 ม.ล. บุญเหลือ เทพยสุวรรณ , " เอกสารสำหรับเป็นแนวทางการประชุม เสนอต่อคณะกรรมการปรับปรุงการใช้ภาษาไทย , " ใน ชุมนุมภาษาไทย พ.ศ. 2504-2505 (กรุงเทพมหานคร : คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2506) , หน้า 155-156.

(5) Philologists ใช้หลักวิชาของ 4 พวกข้างบนเอามาประมวล และพิจารณาว่าการใช้ภาษาของมนุษย์เกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์ทั้งในค่านิยมและพิธีกรรม อย่างไร พวกนี้ศึกษาเรื่องภาษาอย่างกว้างขวางและสนใจทาง Semantics มาก ใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ถ้าใช้ได้ และวิธีการอื่นถ้าใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ไม่ได้ พวกนี้มักสร้างสมมุติฐานให้สืบทอด พวก (1) มักเป็นพวก (5) ด้วย

ในประเทศไทย ผู้ที่สนใจทางภาษา บางทีก็ไม่สนใจในการค้นคว้าหรือวิจัยของพวกทั้ง 5 นี้ หรือต่างคนต่างค้นคว้ากัน ไม่ค่อยมีการแสดงวิธีการของกันและกัน เมื่อมีการขัดแย้งกันเกิดขึ้น จึงไม่มีทางที่จะตัดสินว่าอะไรถูกอะไรผิด เพราะใช้วิธีการค้นคว้าคนละอย่าง

สภาพการเรียนการสอนวิชาหลักภาษาไทยในระดับชั้นต่าง ๆ แม้ในปัจจุบันนี้ก็ยังคงยึดถือตำราหลักภาษาไทยของพระยาอุปกิตศิลปสารอยู่ ทั้ง ๆ ที่ทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ขึ้นมาก ในที่นี้จะขอคัดบทความของ ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ ซึ่งเขียนขึ้นหลังจากที่ได้ไปประชุมเรื่อง " การปรับปรุงภาษาในเอเชียให้ทันสมัย " (Modernization of Languages in Asia) ระหว่างวันที่ 29 กันยายน ถึง 1 ตุลาคม 2510 ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย ซึ่งมีข้อความดังนี้

ครั้งนี้ขอแทรกภาวะเกี่ยวกับเรื่องไวยากรณ์ในประเทศไทย คิฉินเคยพูดมานานแล้ว ตั้งแต่ได้ไปประชุมที่ลังกา เรื่องการสอนภาษาต่างประเทศ เมื่อ พ.ศ. 2469 ว่า ทางเมืองไทยน่าจะระวัง กระจายไทยนั้นจะแพ้เค้าเพื่อนบ้านที่เคยมีเจ้าเขาครองเอกราชของเราทำให้เราเฉื่อยชา ไม่ค่อยหวงบานเมืองหรือวัฒนธรรมอย่างจริงจัง โดยเฉพาะในเรื่องไวยากรณ์ไทย จนกระทั่ง พ.ศ. 2510 นี้ ความเข้าใจทางภาษาศาสตร์ไม่ไถ่ก้าวไปก็มากนัก คนที่ไปเรียนภาษาศาสตร์มาโดยมากได้สอนภาษาอังกฤษ ไม่มีเวลาได้ค้นคว้าทางภาษาไทย ไวยากรณ์ของเจ้าคองอุปกิตศิลปสาร ซึ่งท่านเองก็ไต่บอกไว้ว่าท่านเอาหลักของบาลีกับของอังกฤษมาผสมกันก็ยังคงเต็มตลาดอยู่... ไวยากรณ์แบบนี้สมเด็จเจ้าฟ้ากรมพระยานริศ ๗ ทรงพระอักษรไว้ในลายพระหัตถ์ถึงท่านเจ้ากอนนุมา ๗ ในหนังสือบันทึกความทรงจำ ว่าตามกฎประเทศไทยตามนั้น น่าจะไม่เป็นภาษาอะไรเลย เมื่อในราว พ.ศ. 2475 ถึง 2476 กรมหมื่นนราธิป ๗ ท่านได้ทรงพยายามเผยแพร่ภาษาศาสตร์ในหนังสือพิมพ์ประชาชาติ และทรงได้เริ่มวิชานี้ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เรียกว่า หลักภาษา ครั้นท่านพ้นหน้าที่

อาจารย์ไปทรงรับราชการทางอื่น, วิชาหลักภาษาก็กลับไปเป็นไวยากรณ์ไทยแบบ
เจ้าคุณอุปถัมภ์ ๆ แค่นั่นชื่อเรียกต่อมาว่า หลักภาษา ปัจจุบันนี้ก็ว่ากันว่าไหลล้นมา
ว่า ไวยากรณ์ กับ หลักภาษา ¹

หลักภาษานั้น เป็นการกำหนดหลักแทนการสังเกตหลัก ให้ความสนใจ
กับอักษรวิธีมากกว่าภาษาพูด ² ส่วนนักภาษาศาสตร์มีความเห็นว่าเวลาเราศึกษาเรื่องภาษา
เราต้องศึกษาเสียงมากกว่าตัวอักษร ทั้งนี้เพราะภาษาพูดกับภาษาเขียนเปลี่ยนแปลงไม่ไคร่ระดับ
กัน ตัวอักษรหรือการเขียนนั้นใช้แทนเสียงที่เราพูดอยู่ได้ไม่สมบูรณ์ ³ ภาษาศาสตร์คือ
วิทยาศาสตร์ทางภาษา หมายถึงการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับภาษาคด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์
มีการตั้งสมมุติฐาน พิสูจน์หลักเกณฑ์และกฎต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างและลักษณะของ
ภาษาแต่ละภาษา ⁴ ขั้นตอนการวิเคราะห์ภาษาคด้วยวิธีการแบบวิทยาศาสตร์นั้นกระทำดังนี้คือ

¹ ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, " การปรับปรุงภาษาในเอเชียให้ทันกาล,"
ใน รวบรวมบทความเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษา, (พระนคร : ศูนย์ภาษาอังกฤษ
โครงการพัฒนามหาวิทยาลัย, 2513), หน้า 52 - 53.

² ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, " การใช้และความสามารถที่จะใช้ภาษาศาสตร์
ในประเทศไทย," ใน จุดสารภาษาไทย (พระนคร : หน่วยศึกษานิเทศก์ กระทรวงศึกษาธิการ,
2505), หน้า 16.

³ วิจิตร ภาณุพงศ์, " การวิเคราะห์ภาษาไทยตามหลักภาษาศาสตร์," ใน
คู่มือครูวิชาภาษาไทย เล่ม 3, (พระนคร : เอกสารนิเทศการศึกษ หน่วยศึกษานิเทศก์
กรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ, 2512), หน้า 82.

⁴ อุกุม วโรตม์สิขกิตต์, ภาษาศาสตร์เบื้องต้น (พระนคร : หน่วยศึกษานิเทศก์
กรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ, 2513), หน้า 14.

1. เริ่มด้วยการสังเกต
2. เก็บรวบรวมภาษาที่พูดกันหรือเก็บข้อมูล
3. วางเป็นกฎเกณฑ์ทั่ว ๆ ไปเอาไว้
4. ตั้งเป็นทฤษฎีขึ้นมา
5. บรรยายออกมาตามที่เราเห็น ¹

เท่าที่กล่าวมานี้พอจะเห็นได้ว่า " การตั้งกฎไวยากรณ์เอาตามความนึกคิดกับการหากฎช่วยการสังเกตข้อเท็จจริงไว้มากมาย เป็นลักษณะที่แตกต่างระหว่างนักภาษาศาสตร์กับนักไวยากรณ์ เพราะฉะนั้น ถ้าหากนักภาษาศาสตร์จะนิยมนั้นแก่โลกก็โดยการให้ครูภาษาได้อาศัย ใ้ครูกฎเกณฑ์อันแท้จริงซึ่งมีในภาษาหนึ่ง ๆ ไม่ต้องเสียเวลาเรียนสิ่งที่ไม่ช่วยในการเรียนเลย " ² นักภาษาศาสตร์มีหน้าที่วิเคราะห์ภาษาและทำให้รู้ลักษณะที่แท้จริงของภาษา ครูควรจะได้นำความรู้เหล่านั้นไปสอนเพราะ " การไม่รู้ความจริงเกี่ยวกับภาษาทำให้เสียเวลาในการเรียนมากและการรู้ความจริงช่วยประหยัดเวลาได้อีกมา " ³ อีกทั้งอาจจะเป็นการชักจูงทัศนคติที่ไม่ดีของครูและนักเรียนที่มีต่อวิชาภาษาไทยอีกด้วย

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยเห็นว่าในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายนั้นยังไม่ควรเปลี่ยนแปลงเนื้อหาวิชาหลักภาษาไทยในหลักสูตรเสียทีเดียว เพราะเหตุผลต่อไปนี้คือ

1. หลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนปลายที่กำลังใช้กันอยู่ เป็นหลักสูตรใหม่ที่กระทรวงศึกษาธิการ เพิ่งจะกำหนดให้ใช้เมื่อปีการศึกษา 2518
2. วิชาภาษาไทยว่าด้วยเรื่องหลักภาษาที่ปรากฏอยู่ในหลักสูตรนั้น ตามคำอธิบายรายวิชาภาษาไทย (บังคับ) ครูมีโอกาสที่จะนำความรู้ทางภาษาศาสตร์ไปใช้สอนนักเรียนได้มาก

¹ วิจิตร ภาณุพงศ์ , " การวิเคราะห์ภาษาไทย... , " หน้า 86.

² ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ , " การใช้และความสามารถที่จะใช้ภาษาศาสตร์... , " หน้า 14.

³ เรื่องเดียวกัน.

คำอธิบายรายวิชาภาษาไทยในส่วนที่เป็นวิชาหลักภาษา มีดังนี้

ท 401

การสอนหลักภาษาในชั้นนี้มุ่งสอนให้สัมพันธ์กับการใช้ภาษาโดยตรง และอาจให้สอดคล้องกับวรรณคดี จึงสอนความรู้ที่จะช่วยให้นักเรียนสามารถใช้ภาษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เนื้อหาที่ควรรู้ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับภาษาโดยสังเขป ประวัติอักษรไทยโดยสังเขป ลักษณะสำคัญของภาษาไทย คำและความหมายของคำ หน้าที่ของคำเมื่อเขารูปประโยค ไหล่จกแบบแผนของคำประพันธ์ชนิดต่าง ๆ ส่งเสริมให้แต่งบท ร้อยกรองตามความถนัดและความสนใจโดยสอนให้สัมพันธ์กับการเขียน¹

ท 402

เนื้อหาที่ควรรู้ได้แก่การแยกคำเป็นวลี คำประสม และสำนวนต่าง ๆ คำที่แสดงรูปสุภาพ สันนิ คำที่มาจากบาลี สันสกฤต และที่ไทยนำมาใช้ แบบสร้างของประโยคต่าง ๆ ทั้งนี้ให้นักเรียนได้รู้จักสังเกตหลักเกณฑ์ทางภาษาและทราบที่มาของคำที่ใช้เพื่อเข้าใจความหมายแจ่มแจ้งและนำไปใช้ได้ถูกต้อง

ท 503

การสอนภาษาในชั้นนี้ มุ่งเน้นหลักเกณฑ์ทางภาษาที่จะช่วยให้สามารถใช้ภาษาได้ถูกต้อง ให้ศึกษาเรื่องต่อไป หน้าที่ของคำ ความสัมพันธ์ระหว่างคำและความคิด การใช้คำให้ตรงความหมายทั้งคำที่อยู่ในพจนานุกรมและคำใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นในยุคปัจจุบัน การใช้คำภาษาอื่นที่เขามาปะปนอยู่ในภาษาไทยได้ถูกต้อง คำที่แสดงรูปอุปสรรค วิภัติ ปัจจัย

ให้สังเกตลักษณะอักษรวิไทยเพื่อให้อ่านและใช้ได้ถูกต้อง โดยเน้นเรื่องให้นักเรียนยังไม่แม่นยำ เช่นการใช้วรรณยุกต์ ไตรยางศ์ อักษรนำ อักษรกล่า ไหล่ลักษณะและข้อบังคับของบทร้อยกรองอย่างง่ายและส่งเสริมให้แต่งตามความถนัดและความเข้าใจ

¹ กระทรวงศึกษาธิการ , กรมสามัญศึกษา , หลักสูตรและประมวลการสอนวิชาภาษาไทย (2518) ประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย (พระนคร : กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ , 2518) , หน้า 2.

² เรื่องเดียวกัน , หน้า 3.

³ เรื่องเดียวกัน , หน้า 4.

ท 504

การสอนหลักภาษาในชั้นนี้ มุ่งให้รู้จักสังเกตหลักเกณฑ์ทางภาษาและอ้างอิงได้ ทั้งอาศัยหลักเกณฑ์เหล่านั้นมาช่วยให้สามารถไขภาษาไ้ถูกต้อง ให้ศึกษาเรื่องต่อไปนี้ การเพิ่มคำในภาษาควยวิธีต่าง ๆ คือการสมาส สันธิ การแผลง และการประสมคำ ความหมายของสำนวนในภาษาไทย เช่นวลี คำพังเพย ภาษิตต่าง ๆ คำอุปมาอุปไมย เหนือที่พบเห็นอยู่เสมอและราชาศัพท์เท่าที่จำเป็น

ให้มีความรู้เกี่ยวกับแบบสร้างของประโยคที่ซับซ้อนขึ้น และให้สังเกตวิธีสร้างประโยคของนักเขียนที่มีชื่อเสียงควรแก่การถือเป็นแบบอย่าง และให้รู้จักตัวอย่างภาษาที่ดีเป็นมาตรฐานได้ ¹

ในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นครูสอนวิชาภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เห็นว่าหัวข้อที่กำหนดให้เรียนในหลักสูตรหลักภาษาไทยนั้น บางเรื่องสมควรที่จะได้ให้นักเรียนเข้าใจแนวคิดตามวิชาภาษาศาสตร์ในทฤษฎีปริวรรต ซึ่งพอจะนำมาใช้ผสมผสานในการสอนได้ เช่น หน้าที่ของคำเมื่อเข้ารูปประโยค (ท 401) แบบสร้างของประโยคต่าง ๆ (ท 402) ความสัมพันธ์ระหว่างคำและความคิด (ท 503) และแบบสร้างของประโยคที่ซับซ้อนขึ้น (ท 504) ทั้งนี้เพราะภาษาศาสตร์จะช่วยให้เราเข้าใจโครงสร้างของภาษาไทยตามแนววิทยาศาสตร์และช่วยอธิบายว่าอะไรเป็นอะไรในภาษา ² การผสมผสานภาษาศาสตร์ในการสอนหลักภาษานั้น อาศัยแนวคิดจากวิทยานิพนธ์ของ สมคิด อิศระวัฒน์ ซึ่งได้ค้นคว้าวิจัยเรื่องการแทรกประชากรศึกษาในหลักสูตรสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามสำหรับครู นักการศึกษาและนักเรียนเพื่อสอบถามความเห็นว่หลักสูตรสังคมศึกษาแต่ละตอน มีเนื้อหาประชากรศึกษาเรื่องอะไรบ้างที่อาจจะสอดแทรกได้และในการวิจัยครั้งนี้ได้เสนอแนะผลดีของวิธีการสอนแบบสอดแทรกโดยกล่าวว่าวิธีการสอนแบบสอดแทรกในวิชาเก่าที่มีอยู่แล้ว เมื่อพิจารณาถึงส่วนนี้ก็พบว่า

1. เป็นการประหยัดเวลา ไม่ต้องการเวลาพิเศษในการสอน

¹ เรื่องเดียวกัน , หน้า 6.

² Edward M. Anthony , " ภาษาศาสตร์กับการสอนภาษา , " ใน คู่มือครูภาษาไทย , (พระนคร : หน่วยศึกษานิตเทศก์ กรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ , 2518) , หน้า 101 - 102 .

2. เป็นการแก้ปัญหาในทางปฏิบัติ คือไม่ต้องหากครูคนอื่นมาสอน
ทางโรงเรียนอาจใช้ครูคนเดิมสอนได้
3. เป็นการซัดความรู้ออกคืดอบางเรื่อง ซึ่งไม่เป็นที่ยอมรับ...¹

พัชนี โชติกลเสถียร² กล่าวว่า ไวยากรณ์คือกฎเกณฑ์ของภาษา ซึ่งหมายถึง เรื่องเสียง คำ และประโยค ซึ่งก็ได้แก่ส่วนที่เป็นอักษรวิธี วจีวิภาค และวากยสัมพันธ์ ในตำราหลักภาษาแบบเดิม นอกจากนี้ยังรวมไปถึงทฤษฎีทางภาษาศาสตร์ที่ไวยากรณ์บรรยายรูป ลักษณะของภาษากว้าง และการที่เราจะศึกษาไวยากรณ์ให้ได้ลึกซึ้งนั้น เราควรจะศึกษา ทั้งไวยากรณ์ใหม่และไวยากรณ์เก่า เด็กควรรู้ไวยากรณ์เก่าเสียก่อนเป็นพื้นฐานแล้วจะ เข้าใจไวยากรณ์ใหม่ได้อย่างดี พื้นฐานไวยากรณ์แบบเก่านั้นก็ควรจะยึดถือหนังสือหลักภาษา ไทยของพระยาอุปกิตศิลปสารเป็นหลักหรือเป็นแม่บท ทั้งนี้เพราะถึงแม้ท่านจะนำโครงไวยากรณ์ มาจากภาษาอื่น ท่านก็ได้บอกไว้เองว่าท่านเอามาแต่โครง ส่วนย่อย ๆ ท่านก็เอาภาษาไทย มาวิเคราะห์

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ ผู้วิจัยจึงเห็นว่าการผสมผสานความรู้ทางภาษาศาสตร์ เข้าไปในการสอนวิชาหลักภาษาไทยจะเป็นทางหนึ่งที่ทำให้เกิดประโยชน์ในการเรียนการสอน วิชาหลักภาษาไทยมากขึ้น

---

¹ สมคิด อิศระวัฒน์ , " การแทรกประชากรศึกษาในหลักสูตรสังคมศึกษาระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น " (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา จุฬาลงกรณ- มหาวิทยาลัย , 2516) , หน้า 49.

² พัทณี โชติกลเสถียร , " วิชาไวยากรณ์ไทยที่ควรสอนในปัจจุบัน , " ใน คำบรรยายในการสัมมนาอาจารย์วิชาภาษาไทย , (พระนคร : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรม การฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ , 2518) , หน้า 232.

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อผสมผสานภาษาศาสตร์โดยใช้แนวคิดของทฤษฎีปวีวรรต ในบทเรียนเรื่อง " ประโยค " และนำไปทดลองใช้กับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
2. เพื่อรวบรวมและเสนอแนะความคิดเห็นของนักการศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องในวิชาหลักภาษาไทยและวิชาภาษาศาสตร์ ในการที่จะนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาภาษาไทยตามแนวภาษาศาสตร์มาประกอบการสอนวิชาหลักภาษาไทย
3. เพื่อเป็นแนวทางในการนำการศึกษาภาษาตามแนวภาษาศาสตร์มาผสมผสานในวิชาหลักภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

สมมติฐานของการวิจัย

เมื่อนักเรียนได้ศึกษาเรื่องประโยคตามบทเรียนที่สร้างขึ้นแล้ว จะมีความรู้และความเข้าใจในเรื่องประโยคและการวิเคราะห์ประโยคดีขึ้น โดยสามารถทำคะแนนจากแบบทดสอบหลังเรียนบทเรียนและทำคะแนนจากแบบฝึกหัดในบทเรียนได้ตามเกณฑ์ 80/80

ขอบเขตของการวิจัย

1. ความรู้วิชาภาษาไทยตามแนวภาษาศาสตร์ที่จะนำมาทดลองผสมผสานในบทเรียนวิชาหลักภาษาไทยนั้น จะพิจารณาเฉพาะเรื่องประโยคและการวิเคราะห์ประโยคตามแนวคิดของทฤษฎีปวีวรรต (Transformational Theory) ทั้งนี้โดยพิจารณาให้มีความยากง่ายพอเหมาะสมกับพื้นฐานความรู้ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
2. เนื้อหาส่วนอื่น ๆ ของวิชาหลักภาษาไทยที่อยู่นอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในข้อ 1 เช่นแบบแผนของคำประพันธ์ ราชาศัพท์ เป็นต้น ถือว่าอยู่นอกเหนือขอบเขตของการวิจัย

3. เนื้อหาวิชาหลักภาษาไทยที่นำมาพิจารณานั้น จำกัดเฉพาะรายวิชาภาษาไทย บัณฑิต ซึ่งนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายทุกคนต้องเรียน ได้แก่วิชา ท 401 , ท 402, ท 503 และ ท 504 สำหรับรายวิชาภาษาไทยที่เป็นวิชาเลือก อยู่นอกเหนือขอบเขตของการวิจัย

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้จะทำให้ทราบว่าการผสมผสานแนวคิดตามทฤษฎีปวีรวรรตเข้าไปในบทเรียนเรื่องประโยค จะทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้มากขึ้นเพียงใด
2. การวิจัยครั้งนี้จะทำให้ได้ทราบความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิในวิชาหลักภาษาและวิชาภาษาศาสตร์ที่มีต่อการผสมผสานการศึกษารายวิชาตามแนวภาษาศาสตร์
3. การวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์แก่บุคคลดังต่อไปนี้
  - 3.1 ผู้สนใจวิชาภาษาไทย
  - 3.2 ครูผู้สอนวิชาหลักภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
  - 3.3 ผู้สนใจที่จะศึกษาและวิจัยในแนวนี้ต่อไป

วิธีดำเนินการค้นคว้าและวิจัย

1. ศึกษาค้นคว้าเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย เพื่อให้มีความรู้โดยทั่วไปเกี่ยวกับความสำคัญของปัญหา
2. ศึกษาวิชาภาษาศาสตร์ในแนวคิดของทฤษฎีปวีรวรรตจากเอกสารและตำราต่าง ๆ ทั้งที่เขียนขึ้นเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
3. เขียนบทเรียนว่าด้วยเรื่องประโยคที่มีลักษณะผสมผสานระหว่างแนวคิดของพระยาอุปกิตศิลปสาร และแนวคิดของทฤษฎีปวีรวรรต
4. สร้างแบบทดสอบก่อนเรียนบทเรียนและหลังเรียนบทเรียน (Pre-test and Post-test) ตามจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมของบทเรียนที่เขียนขึ้น

5. นำบทเรียนที่เขียนขึ้นไปทดลองใช้กับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายดังนี้

5.1 ทดลองชั้น 1 คน 1 ครั้ง

5.2 ทดลองชั้น 10 คน 1 ครั้ง

5.3 ทดลองชั้น 40 คน 1 ครั้ง

6. นำผลการทดลองมาวิเคราะห์หาความก้าวหน้าภายหลังจากที่ได้ศึกษาบทเรียนที่สร้างขึ้นและสรุปผลการทดลอง

7. สอบถามความคิดเห็นของนักเรียนหลังจากเรียนบทเรียนนี้แล้ว โดยใช้แบบสอบถามแบบปลายเปิด

8. นำบทเรียนที่เขียนขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิในวิชาหลักภาษาและวิชาภาษาศาสตร์ เพื่อให้ความคิดเห็นตามแบบสอบถามที่แนบไป และเสนอแนะความคิดเห็นนั้น

คำจำกัดความของการวิจัย

ภาษาศาสตร์ ในการวิจัยครั้งนี้หมายถึงการศึกษารายละเอียดตามแนวภาษาศาสตร์ว่าด้วยเรื่องประโยคตามแนวคิดของทฤษฎีปวีรรต (Transformational Theory)

หลักภาษาไทย หมายถึงความรู้ในวิชาหลักภาษาไทย ซึ่งยึดถือตำราหลักภาษาไทยของพระยาอุปกิตศิลปสารเป็นแม่บท

การผสมผสาน หมายถึงการพิจารณาคำความรู้ที่ได้จากการศึกษาภาษาไทยตามแนวภาษาศาสตร์ไปผสมผสานกับความรู้ที่สอดคล้องกันตามที่กำหนดไว้ในวิชาหลักภาษาไทย

บทเรียนวิชาหลักภาษาไทย หมายถึงบทเรียนเรื่อง "ประโยค" ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งผสมผสานแนวคิดทางไวยากรณ์ของทฤษฎีปวีรรตและแนวความคิดตำราหลักภาษาไทยของพระยาอุปกิตศิลปสาร

ความจำกัดของการวิจัย

1. การศึกษาภาษาตามแนวภาษาศาสตร์แบ่งออกเป็นหลายแขนง หลายทฤษฎี ในที่นี้นำมาผสมผสานกับวิชาหลักภาษาไทยเพียงทฤษฎีเดียวเท่านั้น คือทฤษฎีปวิวรรต ทั้งนี้ เพราะผู้วิจัยเห็นว่าแนวคิดในการวิเคราะห์ประโยคของทฤษฎีนี้เข้ากับพื้นฐานความรู้เดิมของนักเรียนมากที่สุด
2. เนื่องจากคำนึงถึงระดับพื้นฐานความรู้ของผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญ บทเรียนเรื่องประโยคที่สร้างขึ้น จึงไม่กว้างและละเอียดในค่านเนื้อหา ทั้งนี้โดยถือว่าเป็นความรู้พื้นฐาน เพื่อที่นักเรียนจะได้ศึกษาภาษาไทยตามแนวภาษาศาสตร์ในระดับที่สูงขึ้นต่อไป
3. เนื่องจากเวลาของการทดลองสอน เป็นเวลาที่นักเรียนโรงเรียนต่างๆ ใกล้เคียงได้ ผู้วิจัยจึงมีโอกาสดำทดลองกับนักเรียนเพียงกลุ่มเดียว และโรงเรียนเดียว ผลของการวิจัยจึงอาจจะคลาดเคลื่อนได้